

**BYUDJET TASHKILOTLARIDA DAVLAT XARIDLARINI AMALGA
OSHIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI****Abduvaliyeva Nilufar Hikmatillayevna****O'zbekiston respublikasi****Bank-moliya akademiyasi 2-kurs tinglovchisi****Tel: +99897 757 57 75****<https://doi.org/10.5281/zenodo.15636903>**

Byudjet tashkilotlarida davlat xaridlarini amalga oshirishdagi o'ziga xos xususiyatlari ya'ni byudjet tashkilotlarida davlat xaridlarini amalga oshirishning o'ziga xos xususiyatlari quyidagi jihatlarga ega: Shaffoflik va adolat: Byudjet tashkilotlarining asosiy xususiyati ularning jamiyat uchun xizmat qilishi va davlat resurslaridan samarali foydalanishdir. Shu sababli, davlat xaridlarida shaffoflik va adolatni ta'minlash juda muhimdir. Xaridlar jarayoni ochiq va shaffof bo'lishi kerak, bu esa korrupsiyaning oldini olishga yordam beradi. Me'yoriy hujjatlar va reglamentlarga rioya etish: Davlat xaridlari tizimi qat'iy qonuniy va reglamentar hujjatlar asosida tashkil etiladi. Bu hujjatlar xaridlar jarayonining barcha bosqichlarini tartibga soladi, shu jumladan tenderlarni o'tkazish, shartnomalarni imzolash, to'lovlarni amalga oshirish va boshqalar. Moliyaviy resurslarni tejamkorlik bilan boshqarish: Byudjet tashkilotlari davlatdan ajratilgan mablag'larni samarali va maqsadli ishlatishlari kerak. Bu, o'z navbatida, davlat xaridlarini amalga oshirishda iqtisodiy tejamkorlikni ta'minlashni anglatadi. Raqobatni rag'batlantirish: Davlat xaridlarida raqobatni rag'batlantirish orqali sifatli va arzon tovarlar hamda xizmatlarni olish imkoniyati yaratiladi. Tenderlar orqali eng yaxshi takliflar qabul qilinadi va eng foydali shartlar asosida shartnomalar tuziladi. Korrupsiyaga qarshi kurash: Davlat xaridlari jarayonida korrupsiyaga qarshi kurashish muhim ahamiyatga ega. Bu uchun tender jarayonlari ochiq bo'lishi, barcha ishtirokchilarga teng imkoniyatlar berilishi kerak. Davlat xaridlarini amalga oshirish jarayonida bir qator muammolar mavjud bo'lishi mumkin.

Me'yoriy hujjatlarning murakkabligi: Ba'zan davlat xaridlari bo'yicha qonunlar va reglamentlarning murakkabligi va o'zgarishi, tashkilotlarni qarorlar qabul qilishda qiyinchiliklarga duchor qilishi mumkin. Korrupsiya va noqonuniy amaliyotlar: Davlat xaridlarini amalga oshirishda korrupsiya va noqonuniy amaliyotlar, shu jumladan, tenderlarni noto'g'ri o'tkazish, shartnoma shartlarini buzish kabi holatlar uchrashi mumkin. Resurslarning noaniq taqsimlanishi: Ba'zan byudjet tashkilotlari tomonidan ajratilgan moliyaviy resurslar o'z vaqtida va samarali taqsimlanmasligi mumkin. Bu esa xaridlar jarayonining samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Davlat xaridlarining samaradorligini oshirish bo'yicha tavsiyalar. Davlat xaridlarining samaradorligini oshirish uchun quyidagi tavsiyalarni keltirish mumkin. Xaridlar jarayonini raqamlashtirish: Byudjet tashkilotlarida davlat xaridlarini raqamli tizimlar orqali amalga oshirish, jarayonlarni tezlashtirish va shaffofligini oshirishga yordam beradi. Tenderlarni yanada shaffof va adolatli o'tkazish: Tenderlarni yanada ochiq va shaffof tarzda o'tkazish, shu jumladan tenderlarning barcha bosqichlarini onlayn platformalarda monitoring qilish muhimdir. Korrupsiyaga qarshi kurashish: Davlat xaridlari tizimida korrupsiyaga qarshi kurashish bo'yicha maxsus amaliyotlarni rivojlantirish va ularning samaradorligini oshirish zarur. O'quv va treninglar tashkil etish: Byudjet tashkilotlarining xodimlarini davlat xaridlari tizimi bo'yicha o'quv va treninglar bilan ta'minlash, ular tomonidan amalga oshirilayotgan xaridlar sifatini oshirishga xizmat qiladi. Byudjet tashkilotlarida davlat xaridlarini amalga oshirishning o'ziga xos xususiyatlari nafaqat qonuniy va iqtisodiy, balki siyosiy va ijtimoiy

ahamiyatga ham ega. Davlat xaridlari tizimi samarali tashkil etilishi kerak, bu esa davlat resurslaridan maqsadli va tejamkor foydalanishni ta'minlaydi. Shu sababli, byudjet tashkilotlarida davlat xaridlarini amalga oshirishni yanada takomillashtirish va samaradorligini oshirish bo'yicha muhim ishlar amalga oshirilishi zarur. Byudjet tashkilotlarida davlat xaridlarini amalga oshirishning o'ziga xos xususiyatlari, nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy va siyosiy jihatdan ham katta ahamiyatga ega.

Ushbu xaridlar jarayoni orqali davlat tomonidan ajratilgan moliyaviy resurslar samarali va maqsadli ravishda ishlatilishi lozim. Bu jarayonda shaffoflik, adolat, va qonuniylikni ta'minlash, davlat xaridlarining samaradorligini oshirish, shuningdek, korrupsiyaning oldini olish uchun qat'iy choralar ko'rish zarurdir. Davlat xaridlari tizimining asosiy vazifalaridan biri, byudjet tashkilotlariga zarur bo'lgan tovarlar, ishlar va xizmatlarni o'z vaqtida va sifatli taqdim etishdir. Bu jarayonda raqobatni rag'batlantirish, barcha ishtirokchilarga teng imkoniyatlar yaratish va xaridlar jarayonini shaffof boshqarish muhim omillardir. Ayniqsa, tenderlar va shartnomalar tuzish jarayonida davlatning barcha me'yoriy hujjatlar va reglamentlarga qat'iy rioya etishini ta'minlash zarur. Davlat xaridlarida samarali boshqaruvning ta'minlanishi, nafaqat resurslardan oqilona foydalanishni, balki iqtisodiy barqarorlikni, korrupsiyaning oldini olishni va ijtimoiy ehtiyojlarni qondirishni o'z ichiga oladi. Bu tizimning to'g'ri ishlashini ta'minlash uchun davlat xaridlari sohasidagi qonunlar va reglamentlar doimiy ravishda yangilanib, zamon talablariga moslashishi zarur. Shuningdek, davlat xaridlarini amalga oshirishda yuzaga keladigan muammolarni bartaraf etish uchun me'yoriy hujjatlarning murakkabligini kamaytirish, tender jarayonlarini yanada shaffof va adolatli o'tkazish, va xaridlar tizimining raqamlashtirilishi zarur. Bu, davlat xaridlari tizimining samaradorligini oshirishi, moliyaviy resurslarning tejamkor ishlatilishini ta'minlashi va korrupsiyaga qarshi kurashishga yordam beradi. Bugungi kunda byudjet tashkilotlarida davlat xaridlarini amalga oshirish dolzarb masalalardan biridir. Byudjet tashkilotlari davlat tomonidan moliyalashtirilgan tashkilotlar bo'lib, ular asosan jamoat ehtiyojlarini qondirishga qaratilgan xizmatlar ko'rsatadilar.

Davlat xaridlari esa ushbu tashkilotlar uchun zarur bo'lgan tovarlar, ishlar va xizmatlarni ta'minlashning eng muhim usulidir. Xaridlar jarayonining samarali va shaffof tashkil etilishi, birinchi navbatda, davlat resurslarining oqilona va maqsadli ishlatilishini ta'minlashga xizmat qiladi. Bu esa o'z navbatida ijtimoiy barqarorlikni, iqtisodiy o'sishni va korrupsiyaga qarshi kurashni kuchaytiradi. Davlat xaridlarining amalga oshirilishidagi o'ziga xos xususiyatlar, bir tomondan, byudjet tashkilotlarining yuqori javobgarligini va shaffofligini ta'minlashga, boshqa tomondan esa, davlatning iqtisodiy siyosatiga mos ravishda xaridlar tizimining samaradorligini oshirishga yo'naltirilgan. Shuningdek, bu jarayonlar qonuniylik, adolat, va raqobatni ta'minlash uchun muhim ahamiyatga ega bo'lib, davlat xaridlarini amalga oshirishdagi me'yoriy hujjatlar va reglamentlarga qat'iy rioya qilish zaruriyatini yuzaga keltiradi. Shu bilan birga, byudjet tashkilotlari o'z xaridlarini amalga oshirishda iqtisodiy barqarorlikni saqlash, korrupsiyani oldini olish, hamda resurslardan samarali foydalanish orqali jamiyat uchun maksimal foyda keltirishga intiladi. Shuning uchun, byudjet tashkilotlarida davlat xaridlarini amalga oshirishning o'ziga xos xususiyatlari nafaqat iqtisodiy, balki siyosiy va ijtimoiy jihatdan ham muhim hisoblanadi.

References:

Используемая литература:
Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining "Davlat xaridlari to'g'risida"gi Qonuni (2015-yil 3-aprel);
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 30-iyundagi 499-sonli qarori (Davlat xaridlarini amalga oshirish bo'yicha tartibni belgilovchi hujjat);
3. O'zbekiston Respublikasining "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi Qonuni (2017-yil 3-aprel);
4. O'zbekiston Respublikasi "Mahalliy davlat hokimiyati to'g'risida"gi Qonuni (2014-yil 1-iyul);
5. "Budjet kodeksi" (2020-yil 1-yanvar);
6. World Bank (Dunyo Banki);
7. United Nations (Birlashgan Millatlar Tashkiloti);